

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

17. Quomodo propria voluntas, & imaginatio frænanda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

CAPVT XVII.

Quomodo voluntas propria, & imaginatio frenanda.

ESt vtraque hæc facultas natura sua cæca, alieno ductu regi debet, boni maliq̄ rationes & discrimina haurit aliunde, si verò in aliquam partem vehementius incumbit, impetu fertur, secumq̄ rapit cætera, & eo rapit acrius, quo incitatio fertur impetu: quo fit, vt quoties vel auerso, vel à caligine obscurato mentis oculo bacchantur, miseræ virtutum strages, lugendaq̄ tragædias, ratione de imperij arce deturbata, non secus edant, quam tyranni solent, qui legitimo Regi improvisò irruentes, ferro flammâq; omnia deuastant. Itaque nihil est tam nefandum, in quod propria voluntas suo impetu non decurrat. amor impurus, ambitio, superbia, contentio, rixa parua sunt; omne impietatis genus, hæresis, atheismus, vel in illa nidulantur, vel ab ea germinant. Phantasia verò vel imaginatio, id etiam sibi vendicat propriam, vt instando, importunè vigendo, nec vllam quieti certæ partem relinquendo, prudentiæq̄ atque rationis moderationem nullam admittendo, non tantum in singulis appetendis immodica sit, sed, si inualefcere sinitur, certa sit ad insaniam via, & quamdiu vehementius dominari, & nos exagitare sinitur, tamdiu ab omni frugifera occupatione abstractos, vmbri expugnandis, & mormolyciis auertendis fatigatos, insudare inanissimo labore cogat.

Quòd si vel vtraque, vel harum altera, sibi in alicuius animo dominatum vendicari, non potest qui sanari cupit, nisi alieno ductu sanari, dum sic ab eo se regi sinet, vt nullo discrimine, nulla iussionum ratione perpensa, id omne exequi, vel cauere consuefcatur, quod alterius iussu acceperit. Hic enim primus ad sanitatem est gradus, vt quoniam ipsæ se, peruersè volendo, & sapere putando, perdidertunt, nihil ex se volendo, nihil iudicando, sed se regi sinendo, alienam sapientiam veluti suam paulatim induant: nec enim in alijs tantum, sed in his maxime verissimum est illud, Nisi credideritis, non intelligetis: quem ordinem si nõ obferuas, operam ludis. Videas mihi id genus homines, cum hæc vel illa vt facefcere sinant consulueris, consilij rationem postulare, nõ quidem, aiunt, quasi dubitent, sed vt vniuersè intellecta ratione vt in alijs euentis possint. Tu verò caue credideris, rationemq̄ reddideris, nisi tranquillo iore iam mente perfruantur: aliàs vbi à te recesserint, continuò plurimis aceruatim imaginationibus, vanisq̄ terroribus obruentur, persuadebunturq̄ eam consilij rationem sibi nõ quadrare, quando quidem noui aliquid in eorum imaginationem incurrit, quod illa neutiquam ratione comprehenditur: atque ita non in præsens tantum, sed in futurum quoque eius consilij vtilitate priuaberis. Sin autem eos ratiocinatione,

tione, & erroris demonstratione componere conaberis; fallor, ni falleris: nec enim tua capient. estque in astimatione, iudicatione, voluntate propria obseruandum, vt ne iritatione vires acquirere sinantur, sed primo in ortu obruantur, & auctoritatis prerogatiua singulari compescantur: ideoque omnis est fugienda contentio & disceptatio, magnaque sunt grauitate cohibenda, nec ipsa, si fieri potest, responsione dignanda. Exemplis declaremus.

Cum ipsa imaginaria vis, turbulentis & obscuris motibus agatur, ferme abs ea oritur vel incitatur quidquid horridum, terrificum, tenebrosum, ac etiam illecebrosum est, veluti subitarij peccati terrores, desperatio, vanæ hæsitationes atque dubitationes, anxie in partem omnem formidines, obligationum votorumque figmenta, implexarum intentionum inuolucra, ambiguitates, captiosaque fallaciæ: quibus vndique circumsepta mens humana, quasi vel quodam inextricabili Mæandro, vel Ægyptijs tenebris deprehensa, miserandum in modum iacet, ignauo lethargo oppressa torpet, nec ad viuificæ lucis radium contuendum tenebratos oculos erigit. quidquid aggreditur peccatum est, dubitat, hæret, cespitat; si nihil aggreditur, vel hanc ipsam cessationem peccatum putat, vel otiosis, imò certè negotiosissimis & periculosissimis angoribus, de Dei iudicijs, de sua salute cruciatur: si pensi diurni partem è sacro officio persoluit, quid dixerit, quid non dixerit, inexhausta sollicitudine, & plusquam Sisyphia reuersione perpetuò reuoluit, pari que modo anxie, perturbatè, sine ordine, sine discrimine, cogitatione in vagos timores alienata, suspensè cuncta peragit. Inde paulatim, & iudicandi vis debilior redditur, & omnis rerum sacrarum tractatio amarescit, & ingeminati, nec repressi, imò incitati terrores affligunt. è quibus malis omnibus pronus admodum ad quauis mala maxima lapsus apparatur: quid enim his vicinius est, quam vt sanctarum rerum exercitatione damnata, blandientis & illicientis carnis suaves illecebras amplectetur, à Deo etiam ipso impiè audax auertatur, de que sua salute desperando, in tætram se vitiorum omnium voraginem præcipitem agat: Face-ret sanè, ni potens & misericors Dei dextera, impotentes franaret impetus, cæcòque furori modum poneret.

Sed nostrum est, quoniã ita efferam agnoscimus, seueris eam imperijs cõtere, nec illi vlla in re minima vel cedere, vel credere, quantumcumque in res optimas videatur impellere: cum enim aut naturæ decepticis, aut insidiantis hostis fraude, ex recti nonnumquam suasiõne, auctoritatem captare, firmèque, quo etiam abuti, & ab eo deijci non possit, dominatum firmare teneat; blandæ isti tyrannidis affectatrici obuiam est eundum, omneque quod ab ea nobis obrudetur bonum, hostis donum, & non nisi perniciem inferens habendum est. Protinus igitur vbi eiusmodi vllum imaginationis impetum senseris, imperiosè & integrè animum tuam ad alia conuertito:

ma-

ἐχθρῶν
δωρεῶν
δωρεῶν.

imaginationi, seu imaginosa cogitationi, nihil nega, nihil affirma, sed praeteritam, nullaque responsione dignatam contemne, aliaque non quidem contraria, (facilis enim a contrario in contrarium recursus est) at penitus diuersa, nullamque affinitatem habente, te distine: ex ea que sic electa, sic usurpata, efficitur ut oblectationem animi capias, & certam victoriam consequeris. At, si te quidem aliud, verum respectando & tergiuersando conuerteris, proclive fuerit, ut subito repetita imaginationis procella inuoluaris, & saltem, molesta erit, continuo vellicabit, nec vrgere desinet, nisi omni cessante impetu pacata omnia conticescant, totusque in alium cogitatum abieris.

Faciamus igitur, (quod in re vulgarissima perspicuitatis causa referam) in legendo psalterio vehementer mihi incurfare, Non accedis recto proposito & intentione, Non legisti illum hymnum, istum versum, illud verbum: quid faciam? si haereo, & ambigo, cateruatim eiusmodi infinita occurrent, remque ago perturbatam & confusam, temporique non congruam: ergo pergendum, sed si pergo quasi respectans, insimulque mihi insurrans, Fortè omisi, non omisi, en argumentum vnde certus sum me non omisisse; proculdubio cogitatio instabit, Quid si tamen omisisse, nonne satius esset repetere? ergo, Deum offendes? ecce dubitas, in debito dubio, dubia solutio num sufficit? His & similibus tamdiu vrgabit, donec victus, ad iam lecta recurreris; iterumque post aliquot lecta, iisdem saepius dubitationum fluctibus fatigabit, tantumque a me impetrabit, ut semper actum agens, nihil agam, & in circuitu ambulans, inani labore frangar, finemque nullum laudabilem consequar. At profectò in expedito fuerat victoria, si, quando id occurtebat, (Non accedis recto proposito, Non legisti illud verbum) inquieta illa instimulatione contemta, nihil penitus in eam intendissem, sed ad sequentia pergendo, psalmis cum animi sensu, veraque pietate coram diuina Maiestate euoluendis incubuissem totus, demumque omnibus magna tranquillitate perlectis, perturbatrici meae imaginationi his verbis victor insultassem; Ita scilicet, tibi si intendissem, precationum mearum cursum importunius abruptis; bene factum, quod non audierim, sed neque audiam, & audiendam te non speres; non te isto honore dignabor. Hoc exemplo rem declarasse sit satis: infinita, sed ex hoc discenda, sunt caetera. Scio quidem in deliciaribus, & castitati aduersis, maxime valere phantasiam, grauique iugo Adami filios premere; at non sunt praesentis argumenti.

Neque verò cum de propria voluntate agerem, imaginatio vel omitti vel potuit tractatione separari, quia vtraque appetendo & vrgendo mouet: sed imaginatio, ut communis est homini cum belluis, inferiora & sensui viciniora sectatur: voluntas verò propria, subtilioribus irretitur, amore sui, ambitione, superbia, inuidia, non sic tamen, quin vel eiusdem corporis contagiosa delectatione victa, vel illecti appetitus imaginatione blandiente persuasa,

vel

vel vitio ad infima præcipitante, sæpè delabatur, captandisque sensuum oblectationibus auidius incumbat. Fit enim plerumque, vt quiuis coortus impetus imaginationem facillè rapiat; imaginatio verò rapta protinus ad se voluntatem potenter trahit; hæc autem si manus victas dederit, profligatum est: & verò nisi comprimatur imaginationis illa vis impotens, vt non perpetuò instare, impugnare, insultare pergar, sensim voluntatem expugnabit: quæ tamen spontè sua longè ad meliora feretur ardentius, si ipsa quoque imaginatio conspiret. tanti vt referat imaginationem posse componere.

Componetur autem (hoc etiam vt obiter dicam) constanter obseruando, vt numquam id quod ipsa suggesserit, admittamus, nisi se uero rationis examine probatum, diligentèrque castigatum, vt vix omitti posse constiterit: quòd si qua superfuerit, an id fieri expediat, dubitatio, potius omittendum est, ne quid sibi datum imaginatio vel propria voluntas arrogare possit. Præterea eodem erga illam modo nos gerere conuenit, quo erga cæteras, aut res, aut facultates, quæ naturæ & non cognitionis vi ducuntur: eas enim frequentata cõsuetudine, & nisi in certâ partè sæpè repetito in id quod volumus flectimus, & si perseueranter institerimus, consequemur vt id quod impressimus tanta procliuitate obseruent, parique pertinacitate conseruent, ac si à natura illis inditum fuisset. quod in canibus, equis, animantibus variis, sed & hominum industriis plurimis, notæ promptum est. Similiter igitur, tum imaginationi, tum voluntati propriæ, frequentissimè, apertissimè, fortiter, argumentis affirmatione & imperio conditis, indubitata veritate asserendum, & persuadendum est, bonum illi esse quòd illi nihil credatur, in parendo maximam eius esse beatitatem, summam in imperando miseriam, nihil ipsam vrgerè, nihil acrius postulare debere; tunc illi bellè esse, quando leniter, pacatè, tranquillè præeuntem rationem ponè sequitur, nullòque motus acriores, nisi ex eius imperio exsuscitat. hæc persuasio, si suis temporibus, quando mitiores placatioreque resident, blandius inferatur, cureturque vt in intimas earum facultatum medullas penetret, erit instar validissimi aggeris, irruptionem exundaturi impetus refranantis, facietque vt illæ facultates intra suum repressæ alueum lenius fluant, rationisque terminos non egressæ, securè suos etiam ad virtutum impetus commodare possint. At si quando, intumescantibus improuiso fluctibus, aut turbulentiore tentationis vento, vel quassant vel aliunde obices perruperint, cauendum ne qua rima ruinam trahat, pertinacissimè obliendum, fulciendum, instaurandum, obfirmandum istud ipsum; veriores & potentiores, nec supra illarum captum, imò ex earundem turbantium cupiditarum natura pullulantes, blanditias, aut terrores ita intemperando, vt veris ficta, maioribus minora cedant. id enim semper euinci posse, ex eo videtur esse certissimum, quòd nulla, nisi ex virtute rectaque ratione, possit esse vera gloria, vtilitas atque iucunditas, omni que illa, quæ ex peccato, vel aduersante ratione speratur, furtimque interdum decipiente sensu

L

puta-

puratur hauriri, in veram denique ignominiam, damna ingentia, impatibilesque cruciatus abit. ipse etiam sibi tortor est animus peccans, ipsum sibi poena peccatum: aded ut homini, qui voluptuarium sensuum dominatum excusserit, facile sit, occurrenti aduersus rationem appetitui, fucum omnem, fictamque boni personam demere, alienisque nudatum plumis, sua in foeditate ridendum explodendumque proponere. Quod utinam tam diligenter & constanter fieret, quam illustrandae roborandaeque rectae rationi valet.

Sed hic dissimulare non possum dubitationem ancipitem, quae multos torquet, fatentes imaginationis & voluntatis propriae impetus retundendos. at qui fiet: etenim ad singula haerere permolestum, ac praeterea, annon saepe imaginationis & voluntatis impulsione, nos ad meliora trahit Deus? Perdifficile quaesitum istud est: at breuiter perstringo, ipsamque primo omnium discretionem, virtutum matrem aduoco, quae nunquam negligens, parua tamen modice, maiora diligentius curat. Praesentiam animi discretioni iunctam volo, quae leniter, placide, imperturbate, non anxie, non timide, exorsus, decursus, incrementa, remissiones, iteratas accessiones, fines exitusque rerum oculo vigilante discriminet, caueatque ne qua improuisi affectus caligine tenebrescat: haec erit quae leuiculas & persequentes voluntatis propriae, imaginationisque excursiones, & statim primo exortu videbit, & magna facilitate compescet. Ut vero quae a Deo, & quae ab homine sint dignoscamus, id prope vnum sufficit, quod cogitationes hominis vanae sunt, vanitatem & mendacium sapiant, iactantiam, gloriolam, commoda, voluptates, temporaria, sensuique accepta concupiscunt. At his omnino contraria poscit Deus. Et haec tenus discrimen in aperto est. Quid vero quando ad aultera, sancta, perfecta, etiam importune & supra vires impellimur, aut impellimur tantum, ac nihil eo in impulsu mali animaduertimus? Hic mihi potentissima & rectissima norma haec est, Dominus Deus noster lux est, & tenebrae in eo non sunt vllae: contraque daemon, humani generis hostis, tenebrosus est, & lucis in eo nihil est, & si quando mentitur lucem, lux est quae tenebrosa, fuliginosa & incerta obtrahit, tenebrisque confestim densioribus obuoluitur. Itaque obseruabis timores, amores, desideria, & motus omnes qui a Deo sunt, lucis instar penetrare penitissime, fortissime, celerrime, at suauissime: sentitque animus dum illi motui consentit, & quae illi consentit, lucem, quietem, pacem, vim etiam quamdam intine & ad maiora excitantem, & viam rebus perficiendis monstrantem, & mentis oculos clarius aperientem, itaque illustrantem, ut ipsa duce & moderatrice id omne administretur: nihil hic est importunum, praecipitans, anxium, sollicitum, immoderatum, magnificum aut singulare sonans, nihil non viribus corporis, animique imbecillitati praesenti accommodum, sensum tamen atque moderate se erigens, rationis trutinam non expauescens, est instar lucis matutinae quae paulatim tenebras dispellit, augeturque donec pleno die omnia clarescant. At vero

illi

illi ipsi concitiores motus qui ad recta ferri videntur, si à Deo non sunt, mentem deprimunt, anxie inuoluunt, ad verissimas humilitatis, caritatis, castitatis, orationis virtutes ac exercitationes viam præcludunt, caliginem in agendis rebus offundunt, maximeque fiduciam in Deum, ac benè perseuerandi spem infringunt. Omnes igitur inuolutos, obscuros, impacatos, turbidos, moræ omnis tranquillæque disquisitionis impatientes motus elidito, & voluntatis propriæ vel imaginationis & sensus vitiosa germina putato. Atque hæc dicta sufficiant, nec pluribus nunc opus est.

E quibus omnibus iam satis constat cur id vitiosæ voluntatis genus, propria voluntas dicatur, nempe quia eiusmodi vitiosum in res rationi non consentaneas impetum, ipsa sibi sua sponte vendicat, libertate sibi propria prauè abutens, à rectæ rationis, Dei que sui lege ac communione discedens, propriamque, atque adeò peruersam sibi legem se ipsam statuens. Quomadmodum enina quod mihi proprium est, mei solius est: ita propria voluntas est, quæ solas suas cupiditates, non Dei, non rationis rectæ præscripta sequitur. Si quæris cur potius tunc propria dicitur, quam quando consentit Deo, cum vitiosè agens consentiat dæmoni? obseruandus est varius modus: cum enim rectè agit, idèd sic vult agere, quia Deo, rationique rectæ consentire vult, quare à proprietate recedit: at quando dæmoni consentit, non propriè & proximè ipsi dæmoni consentit, nec illi subijci amat, sed blanditias sibi propositas quasi escam cum hamo deuorat, dumque suam in eligenda voluptate libertatem statuere putat, sic iusto Dei iudicio serua dæmonis, serua peccati, quorum pressa tyrannide, tum demum intelligit, quam durum & amarum illi fuerit, Dominum Deum suum, cui seruire regnare est, tam perfidè reliquisse. Gratia Domini nostri Iesu Christi ab hac improbissima tyrannide, nos in æternum liberare dignetur: & verò pro sua clementia id faciet, si vocatione, qua nos vocauit, dignos nos præstare, & ad extremum usque spiritum perseuerando, bonum in ea certamen certare conitamus.